

Nepsavost

„Writing about a writer’s block is better than not writing at all.“

Charles Bukowski

Všichni autoři mají jedno společné. Neměli, a pokud měli, tak úspěšně překonali, autorský blok. Každý z tvůrců někdy prošel stadiem blokady spojeným s pocitem tísnivého rozladění. Jako kdyby na klávesnici leželo neviditelné sklo.

Psycholog Robert Boice¹ autorský blok definoval mj. jako *úzkost z neschopnosti psát*. Zapříčinit ji může celá řada faktorů: nevhodné pracovní podmínky, rozptylování pozornosti nutkavým pobytem na sociálních sítích, ztráta rutiny po delší tvůrčí pauze, únava či lenost, působení vnitřní kritika, ochromení ze snahy o dokonalost, nedostatek sebedůvěry, negativní rodinné vlivy... anebo dokonce psychické potíže, kterých se v „postcovidových“ letech tolik vyrojilo a které mnoha studentům brání dokončit kvalifikační práce.

Internetové vyhledávače po zadání hesla „autorský blok“ (*writer’s* nebo *writing block*, v němčině *Schreibblockade* nebo *Schreibstau*) nabídnou tolik výsledků, že již to může způsobit blokadu, tentokrát čtenářskou. Mezi odkazy najdeme seriózní vědecké studie, povětšinou se nám ale vnucují populární návody, jak autorský blok ideálně přerátovat na blok startovní.

Tolik skvělých rad od lidí, kteří prokazatelně dokončili nejméně jeden text!

Jejich návodné články obvykle nesou „originální“ názvy typu *Osm rad, jak se dostat z autorského bloku* nebo *12 způsobů, jak překonat tvůrčí blok*². Doporučení jsou někdy až nestoudně banální; dvě nejčastější znějí přibližně takto: 1) *Běžte se projít do lesa, přijdete na jiné myšlenky* a 2) *Nejllepší inspirací a motivem pro psaní je termín*³.

Podle libosti si můžeme přidat individuální rady od klasických spisovatelů. S těmi ale raději opatrně.

¹ Srov. zejména BOICE, R. Writing Blocks and Tacit Knowledge. *The Journal of Higher Education*. 1993, roč. 64, č. 1, s. 19–54. DOI: <https://doi.org/10.2307/2959976>

² Rekord v počtu rad asi drží kniha od Tima Reichela, která nese příkladně dryáčnický název: *Už nikdy autorský blok: 12 geniálních tipů pro závěrečné práce a vědecké texty (ideální kniha pro každou seminární, bakalářskou nebo diplomovou práci)*. Viz REICHEL, T. *Nie wieder Schreibblockade: 120 geniale Schreibtipps für Studienarbeiten und wissenschaftliche Texte (das perfekte Buch für jede Hausarbeit, Bachelorarbeit oder Masterarbeit)*. Studienscheiss Verlag, 2020. Čtenář by se názvem neměl nechat odradit, obsah knihy je lepší než její titul.

³ Právě Boice (viz první poznámka pod čarou) prováděl výzkum s akademiky, kteří trpěli blokem ve svém psaní. Našel signifikantní rozdíly mezi těmi, kteří mohli psát spontánně, bez časového tlaku, a těmi, kteří byli nuceni k permanentní tvorbě. Nejvíce kreativní byli prostě ti, kteří byli poháněni blížícím se termínem.

Málokdo se například může řídit radou Raye Bradburyho: „*And if you've got a writer's block, you can cure it this evening by stopping whatever you're writing and doing something else. You picked the wrong subject*“. Útěk od tématu nám bez následků projde u beletrie, v odborných publikacích je ale obsah fixován, např. zadáním studentské práce, cílem výzkumného projektu nebo prostě věcným zaměřením díla. Úplně od věci ale Bradburyho doporučení není. Mnozí mí kolegové řeší svůj blok paradoxně tím, že si naloží další publikační úkoly. Špatnému svědomí z nepsavosti pak unikají tím, že píšou sice jiný text, než by měli, ale píšou.

Ve světě odborných děl zcela selhává (byť se někteří autoři neúnavně pokoušejí prokázat opak) skvělé doporučení, které dal světu P. J. O'Rourke: „*My prescription for writer's block: write badly. Bad writing is easier. And it must be popular, there's so much of it*“.

A Bukowského motto v úvodu (máte-li autorský blok, pište alespoň o něm) stěží využije autor odborných publikací, leda by šlo o psychologa, který se překážkám kreativního procesu věnuje v rámci výzkumu (anebo o autora odlehčeného úvodníku do odborného časopisu).

Od romanopisců se dočkáme i uklidňujících rad, pokud blokádu pojmají jako přirozenou součást tvůrčího procesu, jenž prostě žádá svůj čas. Takto třeba Toni Morrison: „*When I sit down in order to write, sometimes it's there; sometimes it's not. But that doesn't bother me anymore. It's blocked because it ought to be blocked, because you haven't got it right now*“.

U mě dobře funguje doporučení Johna Steinbecka, který k prolomení autorského bloku navrhuje představovat si, že text píšeme své tetičce nebo přítelkyni. Za pomyslné adresáty odborné publikace je samozřejmě vhodné vybrat z našich tetiček nebo přítelkyň tu, která má doktorát z oboru (v opačném případě hrozí popularizace).

Paletu rad a doporučení rozšířím o jednu netradiční techniku. Vyžaduje jisté povědomí o transu... anebo aspoň ochotu k hraní ve fantazijních světech.

Řekněme, že jste úplně na začátku a nevíte si rady s názvem knihy, její strukturou, uspořádáním kapitol, rozsahem jednotlivých částí apod.

Pohodlně se uložte a uveďte se do klidu, třeba pozorováním svého dechu. Po chvíli si zkuste své dílo představit již hotové a publikované. Ano, bez ohledu na to, kolik (ne)máte napsáno, představte si, že dílo je již na světě. Utrpení z tvorby skončilo, porodní bolesti těsně před dokončením také, vše je za vámi, dílo je vytištěné a svázané.

Kde ho najdeme? No přeci v té největší knihovně světa – virtuální knihovně *Knihy a články, které napíšu*. Vstupte dovnitř této impozantní budovy. Nespěchejte. Kráčejte uličkami mezi prohýbajícími se policemi, dokud nenajdete svou publikaci.

Vidíte ji?

Vezměte ji do rukou. Můžete ji otevřít? Podívejte se na název knihy, zapátrejte v jejím obsahu, vidíte ty názvy kapitol? Nikam nespěchejte a zapamatujte si vše, co vidíte. Až knihu důkladně prozkoumáte, vraťte se pomalu zpět do reálného světa. (Důležité upozornění: na tuto část nezapomeňte.)

Po návratu si můžete vybavit a připomenout, co jste viděli: obsah, názvy kapitol. Možná jste dokonce četli vybrané části a v paměti vám utkvěly některé formulace... a pokud nic z toho, tak zůstal alespoň pocit dokončené práce.

A nyní se do toho můžete pustit. Jelikož svou knihu už máte napsanou, netvoříte nové dílo. Odkrýváte hotové. Jste archeologem svých vlastních budoucích výkonů.

Jen pro jistotu. Pokud by to nefungovalo, běžte se projít do lesa. Nebo psaní odložte... ať se ještě více přiblíží termín odevzdání. Anebo pište něco jiného.

Tvůrčí léto autorům všech nenapsaných knih a článků přeje

Josef Kotásek
šéfredaktor